

Черевиков Є. А.,

к.е.н., доцент,

Державне підприємство «Укрдорінвест»

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТИТУТ АНТИКРИЗОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації економіки посилюється роль іноземних інвестицій у контексті інтенсифікації процесів нагромадження основного капіталу. У той же час, залучення іноземного капіталу у сферу виробництва потребує достатнього рівня розвитку інфраструктури, що є особливо актуальним в умовах загострення міжнародної конкуренції та ведення бізнесу на транснаціональному рівні.

Саме тому на даному етапі розвитку актуальним є створення таких механізмів ефективного використання іноземних інвестицій на національному рівні, які б забезпечували оптимальне поєднання інтересів усіх сторін — іноземного інвестора, держави, приватного сектора. Для забезпечення спрямування притоку іноземних інвестицій у ті сфери економічної діяльності, які здатні вплинути на підвищення конкурентоспроможності національної економіки, потрібні відповідне правове поле, інституційне середовище та економічні передумови. Тому розвиток механізмів міжнародного (глобального) публічно-приватного партнерства (ППП) в інфраструктурних сферах економіки з залученням прямих інвестицій за посередництва міжнародних організацій є одним з перспективних напрямів розвитку в контексті активізації внутрішніх інвестицій і підвищення національної конкурентоспроможності.

Розширення кола форм міжнародного економічного співробітництва та розвиток світової торгівлі, в свою чергу, посилюють процеси подальшої глобалізації економічних відносин, у т.ч. шляхом посилення інтернаціоналізації руху капіталу. Саме при здійсненні іноземних інвестицій стає можливим встановлення між національними економіками таких глибоких і тісних зв'язків, які не в змозі забезпечити інші форми міжнародних економічних відносин.

Важливою складовою ефективного залучення іноземного капіталу на засадах PPP є наявність чітких і зрозумілих принципів

участі іноземних інвесторів в організаційних моделях співробітництва. ППП допомагає державі і органам місцевої влади розширити можливості з фінансування інфраструктурних проєктів, а також дозволяє використовувати управлінські навички та досвід комерційних структур для підвищення якості послуг. Від цієї співпраці в кінцевому підсумку підвищується ефективність управління об'єктами громадської інфраструктури. Успіх такої співпраці залежить від наявності відповідної нормативної бази, правильної оцінки економічної ефективності проєктів, а також, від їх правильного структурування та чіткої координації роботи всіх сторін на всіх етапах реалізації проєкту. Тому першочерговою передумовою для ефективного залучення іноземних інвесторів до проєктів ППП є прозорість тендерних процедур, надання державної підтримки та наявність гармонійної системи розподілу ризиків.

Реалізація ППП проєктів у сфері інфраструктури в країнах з нерозвиненою інституційною системою, як правило, стикається з проблемами ефективного розподілу ризиків. Це проявляється в тому, що держава бере на себе основну частину проєктних ризиків. Повернення інвестиційних витрат здійснюється державою після завершення будівництва або реконструкції на практично безризиковій для приватного сектора основі. При цьому банківське фінансування надається, як правило, лише за наявності додаткового забезпечення від іноземних спонсорів, або іноземних державних суб'єктів.

Фінансово-економічна криза 2008—2009 рр. і нова хвиля кризи у 2012 р. мали своїм наслідком зниження податкових надходжень і зростання соціального навантаження на бюджети всіх рівнів. Держава знову постала перед гострою проблемою залучення приватних інвестицій в інфраструктуру. Проте українські банки та інші фінансові установи, як і раніше, не готові здійснювати довгострокові інвестиції в обсягах, достатніх для реалізації крупних інфраструктурних проєктів. Ускладнює ситуацію і відсутність у вітчизняних компаній необхідних технологій та управлінського досвіду.

Важливим аспектом при виборі організаційно-фінансових форм розвитку інфраструктури є не лише оцінка можливостей залучення іноземних інвестицій, але й оцінка загроз економічній безпеці держави, які можуть виникати при надходженні до країни іноземного капіталу. Слід брати до уваги потенційну нестабільність іноземного капіталу. Криза 2008—2009 рр. продемонструвала небезпеку наявності іноземних інвестицій у національній економіці. Так, виникнення нестабільності і підвищення інвес-

тиційних ризиків призвело до миттєвого відпливу капіталу за кордон, що загостило і без того непросту ситуацію в економіці.

Проблему міграції іноземного капіталу і його раптового вилучення з економіки частково може нівелювати довгостроковий характер угод про ППП. Світова практика показує, що, наприклад, концесійні угоди можуть укладатися на термін у кілька десятиріч, що, певною мірою, знижує масштаби відпливу капіталу і сприяє тому, що значні кошти реінвестуються в об'єкт інфраструктури по мірі його зносу.

Для активізації інвестиційних процесів на засадах ППП вкрай важливим є формування стратегічного бачення ролі іноземних інвестицій, яке має ґрунтуватися на ефективному використанні їх функцій, таких як: підвищення інвестиційної спроможності країни, інтенсифікація факторів виробництва, посилення конкуренції, удосконалення соціально-економічної політики, реалізація перспективних форм інвестиційного проектування, підвищення добробуту, легалізація коштів.

Серед нових тенденцій розвитку ППП у країнах постсоціалістичного табору слід відмітити такі: поступове наближення до схем класичного проектного фінансування і покладання на приватних інвесторів усе більшої частини комерційних ризиків; реалізація проектів із створенням спеціальної проектної компанії з часткою державної власності; поширення контрактів «життєвого циклу» у рамках концесійного механізму тощо.

Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що надаються міжнародними фінансовими організаціями в рамках реалізації інфраструктурних проектів на засадах ППП, потребує розв'язання таких завдань, як удосконалення процедур контролю, моніторингу та оцінки ефективності використання позик; посилення ролі української сторони в процесах підготовки та реалізації проектів, зокрема на стадії їх ініціювання органами державної влади та погодження стратегій партнерства МФО з Україною; підвищення якості розробки проектних документів та експертизи проектів; оптимізація процедур проектного циклу та їх синхронізація з процедурами МФО та з бюджетним циклом в Україні; удосконалення механізмів взаємодії між органами державної влади у сфері співробітництва з МФО, відповідальними виконавцями проектів і бенефіціарами фінансових ресурсів МФО.

Інвестуючи власні ресурси у перспективні сектори, МФО можуть сприяти формуванню множинних полюсів зростання на основі мультиплікативного ефекту з динамічним приватним і відповідальним державним сектором. Не заперечуючи значення ефективного

співробітництва з МФО, слід вказати на те, що при розв'язанні суспільно значущих завдань пріоритет має надаватися пошуку шляхів мобілізації внутрішніх ресурсів, їх ефективного використання та мультиплікації позитивних ефектів у рамках національної економіки. Фінансові ресурси, консультативна і технічна допомога МФО у формуванні ринку і реалізації інфраструктурних проєктів на засадах ГППП мають відігравати лише допоміжну роль.

Чернявський К. А.,

асистент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

АНТИКРИЗОВІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ

Події останньої світової економічної та фінансової кризи довели, що цінова стабільність є необхідною, але недостатньою умовою досягнення стратегічних цілей економічного розвитку [1, с. 7]. Як відомо, в умовах фінансово-економічної кризи та трансформації економіки важливо спрямувати ресурси кредитного ринку до реального сектора. Водночас необхідно враховувати і потребу населення у споживчому кредитуванні. Для вирішення таких різнопланових завдань необхідно мати злагоджену систему регулювання кредитним ринком.

У відповідь на нові виклики світової фінансової кризи на екстренній зустрічі у м. Вашингтон 10.11.2008 р. керівники центробанків і міністерств фінансів країн G-7 оприлюднили план з п'яти пунктів стабілізації ринків і відновлення циркуляції кредиту. Зокрема це: підтримка системно важливих фінансових інститутів; розблокування кредитних і грошових ринків; забезпечення широкого доступу банків та інших фінансових структур до ліквідності й фінансування; забезпечення надійності національних програм страхування вкладів; відновлення функціонування вторинних ринків іпотечних та інших цінних паперів [2, с. 70]. Ці антикризові заходи стосуються розвинутих країн, які насамперед спрямовані на припинення колапсу кредитної системи та недопущення спаду виробництва.